

УДК 37.011.3-051:373.3:005.336.2

DOI: 10.31652/3041-2439-2026-6-11

Специфіка професійної позиції вчителя початкових класів у контексті вимог Нової української школи

Юлія Баруліна

Криворізький державний педагогічний університет, м. Кривий Ріг, Україна

Анотація. Стаття присвячена теоретичному обґрунтуванню специфіки професійної позиції вчителя початкових класів у контексті вимог Нової української школи. Актуальність дослідження зумовлена системними трансформаціями вітчизняної освіти, що охоплюють зміст, методи та організаційні форми початкової освіти та висувають принципово нові вимоги до особистісно-ціннісних орієнтирів педагога. Встановлено, що реформа НУШ не лише оновлює методичний інструментарій учителя, а й вимагає глибокої переорієнтації його внутрішньої позиції – з авторитарно-трансляційної на гуманістичну, дитиноцентровану, партнерську.

На основі аналізу нормативно-правових документів, зокрема Концепції НУШ (2016) та Професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти» (2024), схарактеризовано ціннісні та компетентнісні вимоги до сучасного педагога. Доведено, що визначені стандартом компетентності не можуть бути ефективно реалізовані поза відповідною ціннісною позицією вчителя. Компетентності й позиція постають як взаємозумовлені феномени: позиція надає аксіологічного підґрунтя, тоді як компетентності операціоналізують її у конкретних педагогічних діях.

Розкрито специфічні особливості педагогічної діяльності вчителя початкових класів, що суттєво визначають характер його професійної позиції: полідисциплінарність та інтегрованість навчання, необхідність урахування психологічних особливостей молодшого шкільного віку, активна партнерська взаємодія з батьками, орієнтація на формування ключових компетентностей учнів. З'ясовано, що ці особливості зумовлюють потребу в інтегративній, гнучкій, емпатійній педагогічній позиції.

Визначено сучасні виклики, що вимагають трансформації традиційної позиції педагога: впровадження інклюзивної освіти та індивідуалізації навчання, цифрова трансформація освітнього процесу, вимоги академічної доброчесності, необхідність підтримки емоційного добробуту та профілактики вигорання.

Розкрито нові ролі вчителя, що реалізуються в умовах НУШ: фасилітатор навчального процесу, проєктувальник розвивального освітнього середовища, рівноправний партнер учнів у пізнавальній діяльності. Зроблено висновок, що формування відповідної професійної позиції є одним із пріоритетних завдань системи підготовки майбутніх учителів початкових класів і потребує подальшого наукового опрацювання.

Ключові слова: професійна позиція вчителя, початкова школа, Нова українська школа, дитиноцентризм, педагогічне партнерство, компетентності вчителя.

UDC 37.011.3-051:373.3:005.336.2

DOI: 10.31652/3041-2439-2026-6-11

The specifics of the professional stance of primary school teachers in the context of the New Ukrainian school requirements

Yuliia Barulina

Kryvyi Rih State Pedagogical University, Kryvyi Rih, Ukraine

Abstract. The article is devoted to the theoretical substantiation of the specifics of the professional stance of primary school teachers in the context of the requirements of the New Ukrainian School. The relevance of the study is determined by the systemic transformations of Ukrainian education, which encompass the content, methods and organisational forms of primary education and put forward fundamentally new requirements for the personal and value orientations of the teacher. It has been established that the NUS reform not only updates the teacher's methodological toolkit but also requires a profound reorientation of their inner stance – from an authoritarian-transmissive one to a humanistic, child-centred and partnership-based approach.

On the basis of an analysis of regulatory documents, in particular the NUS Concept (2016) and the Professional Standard «Teacher of a General Secondary Education Institution» (2024), the value-based and competence-related requirements for the modern teacher have been characterised. It has been demonstrated that the competencies defined by the standard cannot be effectively realised outside the corresponding value stance of the teacher. Competencies and stance emerge as mutually conditioned phenomena: the stance provides the axiological foundation, while the competencies operationalise it in concrete pedagogical actions.

The specific features of the pedagogical activity of primary school teachers that substantially determine the nature of their professional stance have been revealed: multidisciplinary and integrated instruction, the necessity of taking into account the psychological characteristics of primary school age, active partnership interaction with parents, and an orientation towards the formation of pupils' key competencies. It has been established that these features give rise to the need for an integrative, flexible and empathetic pedagogical stance.

Contemporary challenges that require the transformation of the teacher's traditional stance have been identified: the implementation of inclusive education and the individualisation of learning, the digital transformation of the educational process, the demands of academic integrity, and the need to support emotional well-being and prevent burnout.

New roles of the teacher enacted in the NUS context have been revealed: facilitator of the learning process, designer of a developmental educational environment, and equal partner of pupils in cognitive activity. It is concluded that the formation of the appropriate professional stance is one of the priority tasks of the pre-service training system for future primary school teachers and requires further scholarly investigation.

Keywords: teacher's professional stance, primary school, New Ukrainian School, child-centredness, pedagogical partnership, teacher competencies.

Постановка проблеми. Реформування системи освіти в Україні, зокрема впровадження Концепції Нової української школи, суттєво змінює вимоги до професійної діяльності вчителя початкових класів і, відповідно, до його професійної позиції. В умовах системних трансформацій, що охоплюють зміст, методи та організаційні форми початкової освіти, ключовим чинником успішності реформи стає готовність педагога переосмислити власну роль, цінності та стиль педагогічної взаємодії. Розуміння специфіки професійної позиції в контексті цих вимог є необхідною умовою ефективної підготовки майбутніх педагогів до роботи в умовах сучасної початкової школи.

Разом із тим, попри вагомий науковий доробок у галузі педагогічної освіти, питання специфіки професійної позиції вчителя початкових класів у контексті вимог НУШ залишається недостатньо дослідженим. Це зумовлює актуальність наукового пошуку в окресленому напрямі та потребу в систематизації відповідних теоретичних засад.

Метою статті є теоретичне обґрунтування специфіки професійної позиції вчителя початкових класів у контексті вимог Нової української школи – з урахуванням нормативно-правової бази, особливостей педагогічної діяльності з молодшими школярами, сучасних викликів та нової ролі педагога в освітньому процесі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема професійної позиції вчителя є предметом наукового зацікавлення багатьох дослідників. Теоретико-методологічні засади компетентнісного підходу в підготовці

педагогів розкривають праці Н. Бібік, О. Пометун, О. Савченко. Питання педагогічної майстерності та особистісного розвитку вчителя ґрунтовно досліджено в роботах І. Зязюна. Психологічні особливості молодшого шкільного віку та їхній вплив на педагогічну взаємодію висвітлюють З. Мірошник, С. Максименко. Питання формування гуманістичних цінностей у педагогічній діяльності окреслені в працях О. Дубасенюк, а проблеми педагогічної творчості та партнерської взаємодії – С. Сисоєвої.

Значний внесок у дослідження підготовки вчителів початкових класів здійснила Л. Коваль, яка обґрунтувала систему підготовки майбутніх педагогів до застосування загальнонавчальних технологій. Питання емоційно-психологічної готовності педагога до інноваційної діяльності розглядаються у роботах Г. Мешко. Дидактичний вимір початкової освіти та роль учителя в ній обґрунтовано в дослідженнях Н. Брижак, М. Горват, М. Кузьма-Качур, О. Савченко. О. Коберник у своїх працях обґрунтовує теоретичні засади та практичні механізми професійної підготовки майбутнього вчителя початкової школи в цілому.

Проблематика формування окремих компонентів, дотичних до професійної позиції, репрезентована дослідженнями І. Размолодчикової у сфері педагогічного іміджу вчителя початкових класів, а також І. Онищенко в частині творчої компетентності та готовності до використання ІКТ-технологій.

Водночас аналіз наукових публікацій засвідчує, що попри значну кількість досліджень, присвячених окремим аспектам підготовки вчителя початкових класів, комплексного дослідження специфіки саме *професійної позиції* вчителя початкових класів у нових умовах української школи – з урахуванням сукупності нормативних вимог, педагогічних особливостей і сучасних викликів потребують уточнення.

Виклад основного матеріалу. Нормативно-правова база Нової української школи визначає якісно нові орієнтири для професійної діяльності

вчителя початкових класів. Концепція Нової української школи, затверджена у 2016 році, проголошує дитиноцентризм як ключовий принцип освіти, що передбачає орієнтацію на потреби учня в освітньому процесі, визнання унікальності кожної дитини, партнерство між учителем, учнем і батьками.

Професійний стандарт «Учитель закладу загальної середньої освіти» конкретизує вимоги до професійної компетентності педагога. Н. Бібік зазначає, що «компетентнісний підхід передбачає не лише опанування певними знаннями та вміннями, а й формування здатності їх застосовувати в різноманітних ситуаціях» [1, с. 48].

Професійний стандарт [12] містить перелік усіх компетентностей вчителя, які він визначає: за трудовою функцією (А – навчання здобувачів освіти предметів (інтегрованих курсів)) компетентності: мовно-комунікативна, предметно-методична, інформаційно-цифрова; за трудовою функцією (Б – партнерська взаємодія з учасниками освітнього процесу) такі компетентності: психологічна, емоційно-етична, компетентність педагогічного партнерства; за трудовою функцією (В – участь в організації безпечного та здорового освітнього середовища) інклюзивна та здоров'язбережувальна компетентності; за трудовою функцією (Г – провадження освітнього процесу) – прогностична, організаційна, оцінювально-аналітична компетентності; за трудовою функцією (Д – безперервний професійний розвиток) визначена компетентність як здатність до навчання впродовж життя.

На відміну від попереднього Професійного стандарту 2020 року в нормативно-правовому документі 2024

року трудова функція «Проведення освітнього процесу» (Г) розширена – додано окрему компетентність Г 2.3 (організовувати осередки навчання). Блок безперервного розвитку (Д) переструктурований: замість трьох окремих компетентностей (інноваційна, здатність до навчання впродовж життя, рефлексивна) введено єдину надкомпетентність «Здатність до навчання впродовж життя» (Д1) з трьома субкомпетентностями, де Д 1.3 – інноваційна діяльність. З документа прибрано рефлексивну компетентність (Д3 у стандарті 2020 р.) як окрему – рефлексія інтегрована до Д 1.1 як одне з умінь.

Важливо підкреслити, що ці компетентності не можуть бути ефективно реалізовані без відповідної професійної позиції. О. Дубасенюк наголошує, що «компетентності без ціннісної основи перетворюються на механічний набір умінь» [4, с. 267]. Наприклад, компетентність педагогічного партнерства вимагає від учителя позиції рівності та поваги до дитини, готовності до діалогу та співпраці. Таким чином, компетентності та позиція є взаємозумовленими: позиція надає аксіологічного підґрунтя для розвитку компетентностей, тоді як компетентності операціоналізують ціннісні орієнтації позиції в конкретних педагогічних діях.

Крім компетентностей, у Професійному стандарті визначено особистісні якості, необхідні для ефективної роботи вчителя початкових класів: емпатійність, відповідальність, рефлексивність, креативність, стресостійкість, комунікабельність. Ці якості є одночасно проявами відповідної професійної позиції та умовами її формування, що свідчить про внутрішню єдність нормативних вимог до педагога НУШ.

Ми розглядаємо професійну позицію вчителя початкових класів як складне особистісне утворення, що об'єднує в собі інноваційні погляди й дії суб'єкта педагогічної діяльності в різноманітних ситуаціях професійної спрямованості, креативні дії, що допускають можливість вибору раціональних способів, прийомів і засобів у розв'язанні професійних

проблем і досягнення запланованих результатів у сфері творчої педагогічної праці.

Діяльність вчителя початкових

класів має специфічні особливості, які суттєво впливають на характер його професійної позиції. Узагальнимо їх та представимо на рис.1.1.

Рис.1.1. Специфічні особливості діяльності вчителя початкових класів, які суттєво впливають на характер його професійної позиції.

Обґрунтуємо сутність кожної із запропонованих особливостей діяльності вчителя початкових класів.

Полідисциплінарність та інтегрованість навчання. На відміну від вчителів-предметників, учитель початкових класів викладає всі або більшість предметів, що вимагає широкої ерудиції та здатності до інтеграції знань з різних галузей. О. Савченко підкреслює, що «інтегроване навчання в початковій школі відображає природний спосіб

пізнання дитини, яка сприймає світ цілісно» [13, с. 234]. Це вимагає від учителя позиції інтегратора знань, здатного бачити міжпредметні зв'язки та будувати освітній процес на основі цілісного бачення світу. Нова українська школа посилює ці вимоги, запроваджуючи інтегровані курси та проектну діяльність.

Робота з дітьми молодшого шкільного віку: психологічні особливості. Молодший шкільний вік (6-10 років) є сенситивним періодом для формування багатьох якостей особистості:

самоорганізації, моральних уявлень. С. Максименко зазначає, що «початкова школа закладає фундамент для всього подальшого навчання і розвитку особистості» [8, с. 201].

Оскільки діти цього віку характеризуються конкретністю мислення, високою емоційністю, потребою в руховій активності та залежністю від авторитету дорослого, а також перебувають у процесі переходу від ігрової до навчальної діяльності, – учитель має поєднувати ігрові та навчальні форми роботи, забезпечувати емоційну підтримку, створювати ситуації успіху і поступово розвивати самостійність і відповідальність. Учитель початкових класів має бути готовим до того, що діти потребують постійної уваги, емоційної підтримки, терплячого пояснення, індивідуального підходу.

Партнерська взаємодія з батьками. Батьки молодших школярів, особливо першокласників, активно включені в освітній процес. Концепція НУШ проголошує педагогіку партнерства як один із ключових принципів, що передбачає «спілкування, взаємодію та співпрацю між учителем, учнем і батьками» [7]. Це вимагає від учителя позиції партнера, а не лише інформатора батьків.

С. Сисоєва зазначає, що «партнерська позиція передбачає визнання батьків як рівноправних учасників освітнього процесу, готовність до діалогу, спільного пошуку рішень» [14, с. 267]. Учитель має бути готовим до конструктивної взаємодії з батьками, уміти пояснювати свої педагогічні рішення, враховувати думку батьків, але водночас відстоювати професійну позицію, якщо вона розходиться з батьківськими очікуваннями.

Формування ключових

компетентностей учнів. Нова українська школа орієнтована на формування ключових компетентностей учнів, серед яких: уміння вчитися, спілкування державною та іноземними мовами, математична грамотність, інформаційно-цифрова, екологічна, громадянські та соціальні компетентності, культурна обізнаність, підприємливість та ініціативність.

Професійна позиція вчителя вимагає зміни методів роботи, форм оцінювання, характеру взаємодії з учнями. О. Пометун підкреслює, що «компетентнісний підхід вимагає активної позиції учня в навчальному процесі» [11, с. 24], відповідно, учитель має створювати умови для цієї активності, підтримувати ініціативу, заохочувати самостійність, що передбачає принципову переорієнтацію педагогічної позиції – від передачі готових знань до організації пізнавальної діяльності учнів.

Сучасна початкова школа ставить перед учителем ряд принципово нових викликів, які вимагають суттєвої трансформації традиційної професійної позиції педагога.

Інклюзивна освіта та індивідуалізація навчання. Упровадження інклюзивної освіти означає, що в одному класі навчаються діти з різними освітніми потребами: обдаровані діти, діти з особливими освітніми потребами, діти з різним соціокультурним досвідом.

Л. Коваль зазначає, що «індивідуалізація навчання вимагає від учителя вміння бачити кожну дитину, розуміти її особливості, потреби, можливості» [6, с. 28]. Професійна позиція вчителя має включати переконання, що всі діти здатні навчатися, але кожна дитина має свій темп і свій шлях, що завдання вчителя – забезпечити оптимальні умови для розвитку кожної дитини.

Інклюзивна компетентність учителя базується на гуманістичній позиції, яка визнає право кожної дитини на якісну освіту, на повагу до її гідності, на підтримку й супровід у навчанні. Це вимагає від учителя емпатії, терпіння, креативності в пошуку індивідуальних підходів, готовності до співпраці з корекційними педагогами, психологами, батьками.

Цифрова трансформація початкової освіти. Сучасні діти живуть у цифровому світі та з раннього віку взаємодіють з гаджетами й цифровим контентом. Н. Морзе та О. Кузьмінська підкреслюють, що «цифрові технології мають стати природною частиною освітнього процесу, інструментом пізнання і творчості» [10, с. 23].

Це вимагає від учителя початкових класів формування інформаційно-цифрової компетентності, але, що важливіше, – відповідної професійної позиції щодо цифрових технологій. Ця позиція має поєднувати відкритість до використання технологій з критичним ставленням до них, розуміння їхніх можливостей й обмежень, усвідомлення ризиків (залежність від гаджетів, зниження рівня живого спілкування, проблеми з фізичним здоров'ям).

Як зазначають Р. Гуревич та М. Кадемія, «технології самі по собі не покращують навчання – все залежить від того, як і для чого їх використовує вчитель» [3, с. 145].

Отже, позиція вчителя має бути орієнтована на педагогічно доцільне використання технологій як засобу досягнення освітніх цілей, а не як самоцілі.

Академічна доброчесність та етика. Нова українська школа наголошує на важливості формування ціннісних орієнтацій учнів, зокрема чесності, відповідальності, поваги до інтелектуальної власності. Це вимагає від учителя не лише навчати принципам академічної доброчесності, а й самому бути зразком етичної поведінки.

У професійній позиції вчитель має дотримуватися високих етичних стандартів: чесність в оцінюванні, справедливість у ставленні до всіх учнів, повагу до їхньої гідності, дотримання

конфіденційності, відповідальність за свої професійні рішення. І. Зязюн писав, що «вчитель виховує не стільки словами, скільки власним прикладом» [5, с. 156], тому етична позиція педагога є ключовим чинником морального виховання учнів.

Відтак особистісна доброчесність учителя набуває статусу не лише моральної, а й педагогічної вимоги.

Емоційна компетентність та профілактика вигорання. Робота вчителя початкових класів є емоційно насиченою й потенційно стресогенною. Постійна взаємодія з великою кількістю дітей, необхідність реагувати на різноманітні ситуації, високі вимоги з боку батьків й адміністрації – все це може призводити до емоційного вигорання.

Професійна позиція вчителя має охоплювати усвідомлення важливості власного емоційного добробуту, готовність піклуватися про себе, встановлювати здорові межі. Г. Мешко зазначає, що «професійно-психологічна готовність педагога включає вміння управляти власними емоціями, долати стреси, підтримувати баланс між професійним і особистим життям» [9, с. 178].

Емоційна компетентність учителя виявляється в здатності розпізнавати та керувати власними емоціями, розуміти емоції дітей, створювати емоційно безпечну атмосферу в класі. Дослідження Н. Брижак, М. Горват та М. Кузьма-Качур доводять, що молодші школярі надають перевагу якостям вчителя, пов'язаним з емоціями та почуттями: любов до дітей і професії, комунікація, вміння детально і терпеливо пояснювати» [2, с. 101].

Таким чином, усвідомлення важливості власного емоційного добробуту та готовність до його підтримки є невіддільним компонентом сучасної професійної позиції педагога.

Нова українська школа передбачає кардинальну зміну ролі вчителя в освітньому процесі: від транслятора готових знань – до фасилітатора, тьютора, партнера учня в навчанні. Ця зміна є не лише методичною, а й глибоко

Учитель як фасилітатор навчального процесу. Фасилітація передбачає створення умов для активного, самостійного навчання учнів, підтримку їхньої пізнавальної діяльності, допомогу в подоланні труднощів. О. Савченко зазначає, що «роль учителя полягає не в тому, щоб дати готову інформацію, а в тому, щоб організувати процес її здобування учнями» [13, с. 289].

Позиція фасилітатора передбачає довіру до здатності дітей навчатися, готовність надати їм свободу вибору в педагогічно доцільних межах, а також здатність толерувати невизначеність і відмовитися від тотального контролю.

Учитель як розробник освітнього середовища. Концепція НУШ приділяє велику увагу організації освітнього простору: гнучке планування класної кімнати, різноманітні зони (для індивідуальної роботи, для групової співпраці, для рухливих ігор, для відпочинку), доступність різноманітних навчальних матеріалів. С. Сисоєва підкреслює, що «освітнє середовище є «третім учителем», воно має стимулювати активність, самостійність, творчість дітей» [14, с. 301].

Професійна позиція вчителя має включати розуміння ролі середовища в навчанні, готовність інвестувати час і зусилля в його організацію, креативність у створенні розвивального простору. Вчитель має бачити клас не як місце, де він передає знання, а як простір для дослідження, експериментування, співпраці, творчості дітей.

Учитель як партнер у навчанні. Партнерська позиція передбачає визнання суб'єктності учня, його права на власну думку, на помилки, на вибір. О. Дубасенюк зазначає, що «партнерство не означає відмови від керівної ролі

вчителя, але змінює характер цього керівництва – від директивного до підтримувального» [4, с. 298].

Партнерська позиція виявляється в діалогічному характері спілкування, у готовності вчителя вислухати думку дитини, у спільному обговоренні правил класу, у залученні учнів до планування навчальної діяльності (в доступних для них формах), у визнанні права дитини на емоції, на власний темп роботи, на індивідуальні особливості.

Закордонні колеги S. Ariyo, O. Akomolafe, M. Ayanwale, S. Olatunbosun, T. Olayiwola-Adedaja, M. Osiesi також підкреслюють думку, що «професійний розвиток і позитивне ставлення значно підвищують ефективність викладання» [15, с. 6], що підтверджує принципову роль професійної позиції у реалізації завдань сучасної початкової школи.

Висновки. Проведений аналіз дозволяє констатувати, що специфіка професійної позиції вчителя початкових класів у контексті вимог Нової української школи визначається чотирма взаємопов'язаними факторами.

По-перше, нормативно-правова база НУШ висуває чіткі вимоги до компетентностей й особистісних якостей педагога, які базуються на гуманістичній, дитиноцентрованій професійній позиції.

По-друге, специфіка діяльності вчителя початкових класів (полідисциплінарність, робота з молодшими школярами, партнерство з батьками, орієнтація на формування компетентностей) вимагає інтегративної, гнучкої, партнерської професійної позиції.

По-третє, сучасні виклики (інклюзія, цифровізація, академічна доброчесність, емоційний добробут) вимагають від учителя готовності до постійного професійного розвитку, критичного мислення, високих етичних стандартів, емоційної компетентності.

По-четверте, реалізація завдань НУШ передбачає трансформацію ролі вчителя від транслятора знань до фасилітатора, розробника

освітнього середовища, партнера учнів у навчанні, що можливо лише за умови відповідної зміни професійної позиції.

Узагальнюючи вищевикладене, можна стверджувати, що сучасний учитель початкових класів потребує професійної позиції, яка органічно поєднує гуманістичні цінності,

дитиноцентрованість, інноваційність, рефлексивність, партнерство, відкритість до змін і постійного розвитку. Формування такої позиції є одним із ключових завдань професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів і має стати предметом подальших наукових досліджень у галузі педагогічної освіти.

Список використаних джерел

1. Бібік Н. М. Компетентнісний підхід: рефлексивний аналіз застосування. *Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи* / за заг. ред. О. В. Овчарук. Київ: К.І.С., 2004. С. 45-50.
2. Горват М., Кузьма-Качур М., Брижак Н. Професійно важливі якості сучасного вчителя початкової школи. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2021. № 2(24). С. 95-103. URL : [https://doi.org/10.31499/2307-4914.2\(24\).2021.244212](https://doi.org/10.31499/2307-4914.2(24).2021.244212) (дата звернення 02.03.2026).
3. Гуревич Р. С., Кадемія М. Ю. Інформаційно-комунікаційні технології в професійній освіті майбутніх фахівців : монографія. Львів: СПОЛОМ, 2012. 502 с.
4. Дубасенюк О. А. Професійна педагогічна освіта: методологія, теорія, практика : монографія. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. 456 с.
5. Зязюн І. А. Педагогічна майстерність : підручник / І. А. Зязюн, Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін.; за ред. І. А. Зязюна. 3-тє вид., доповн. і переробл. Київ: СПД Богданова А. М., 2008. 376 с.
6. Коваль Л. В. Система підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування загальнонавчальних технологій : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Київ, 2010. 40 с.
7. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року : схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 груд. 2016 р. № 988-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/249613934> (дата звернення: 15.02.2026).
8. Максименко С. Д. Генеза здійснення особистості : монографія. Київ: Вид-во ТОВ «КММ», 2006. 240 с.
9. Мешко Г. М. Професійно-психологічна готовність педагога до впровадження освітніх інновацій : монографія. Тернопіль: Мандрівець, 2012. 290 с.
10. Морзе Н. В., Кузьмінська О. Г. Педагогічні аспекти використання хмарних обчислень. *Інформаційні технології в освіті*. 2011. № 9. С. 20-29.
11. Пометун О. І. Теорія та практика послідовної реалізації компетентнісного підходу в досвіді зарубіжних країн. *Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи : бібліотека з освітньої політики* / за заг. ред. О. В. Овчарук. Київ: К.І.С., 2004. С. 16-25.
12. Про затвердження професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти» : наказ Міністерства освіти і науки України від 29 серп. 2024 р. № 1225. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-profesiinoho-standartu-vchytel-zakladu-zahalnoi-serednoi-osvity> (дата звернення: 15.02.2026).
13. Савченко О. Я. Дидактика початкової освіти : підручник. Київ: Грамота, 2012. 504 с.
14. Сисоєва С. О. Основи педагогічної творчості : підручник. Київ: Міленіум, 2006. 344 с.
15. M. Osiesi, M. Ayanwale, O. Akomolafe, T. Olayiwola -Adedoja, S. Olatunbosun, S. Ariyo *Transforming classrooms: How professional development and teacher attitudes drive primary school*

teaching effectiveness. *Social Sciences & Humanities Open*. 2024. Vol. 10. P. 1-11. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ssaho.2024.101099> (дата звернення: 15.02.2026).

References

1. Bibik, N. M. (2004). Kompetentnisnyi pidkhid: refleksyvnyi analiz zastosuvannya [Competence approach: a reflexive analysis of application]. In O. V. Ovcharuk (Ed.), *Kompetentnisnyi pidkhid u suchasnii osviti: svitovyi dosvid ta ukrainski perspektivy – Competence approach in modern education: world experience and Ukrainian perspectives*. Kyiv: K.I.S, 45-50 [in Ukrainian].
2. Horvat, M., Kuzma-Kachur, M., & Bryzhak, N. (2021). Profesiino vazhlyvi yakosti suchasnoho vchytelia pochatkovoї shkoly [Professionally important qualities of a modern primary school teacher]. *Problemy pidhotovky suchasnoho vchytelia – Problems of Modern Teacher Training*, 2(24), 95-103. Retrieved from: [https://doi.org/10.31499/2307-4914.2\(24\).2021.244212](https://doi.org/10.31499/2307-4914.2(24).2021.244212) [in Ukrainian].
3. Hurevych, R. S., & Kademiia, M. Yu. (2012). *Informatsiino-komunikatsiini tekhnologii v profesiinii osviti maibutnikh fakhivtsiv: monohrafiia* [Information and communication technologies in professional education of future specialists: monograph]. Lviv: SPOLOM [in Ukrainian].
4. Dubaseniuk, O. A. (2015). *Profesiina pedahohichna osvita: metodolohiia, teoriia, praktyka: monohrafiia* [Professional pedagogical education: methodology, theory, practice: monograph]. Zhytomyr: Vyd-vo ZhDU im. I. Franka [in Ukrainian].
5. Ziaziun, I. A., Kramushchenko, L. V., & Kryvonos, I. F., et al. (2008). *Pedahohichna maysternist: pidruchnyk* [Pedagogical mastery: textbook] (3rd ed., rev. and suppl.). Kyiv: SPD Bohdanova A. M. [in Ukrainian].
6. Koval, L. V. (2010). *Systema pidhotovky maibutnikh uchyteliv pochatkovoї shkoly do zastosuvannya zahalnonavchalnykh tekhnologii* [The system of training future primary school teachers for the application of general learning technologies] (Abstract of doctoral dissertation, 13.00.04). Kyiv [in Ukrainian].
7. *Kontseptsiiia realizatsii derzhavnoi polityky u sferi reformuvannya zahalnoi serednoi osvity «Nova ukrainska shkola» na period do 2029 roku* [Concept for the implementation of state policy in the field of reforming general secondary education «New Ukrainian School» for the period up to 2029]. (2016). Approved by the Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine from 14 December 2016, No. 988-r. Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/npas/249613934> [in Ukrainian].
8. Maksymenko, S. D. (2006). *Heneza zdiisnennia osobystosti: monohrafiia* [The genesis of personality fulfilment: monograph]. Kyiv: Vyd-vo TOV «KMM» [in Ukrainian].
9. Meshko, H. M. (2012). *Profesiino-psykholohichna hotovnist pedahoha do vprovadzhennia osvitnikh innovatsii: monohrafiia* [Professional and psychological readiness of a teacher for the implementation of educational innovations: monograph]. Ternopil: Mandrivets [in Ukrainian].
10. Morze, N. V., & Kuzminska, O. H. (2011). Pedahohichni aspekty vykorystannia khmarnykh obchyslen [Pedagogical aspects of cloud computing use]. *Informatsiini tekhnologii v osviti – Information Technologies in Education*, 9, 20-29 [in Ukrainian].
11. Pometun, O. I. (2004). Teoriia ta praktyka poslidovnoi realizatsii kompetentnisnoho pidkhodu v dosvidi zarubizhnykh krain [Theory and practice of the consistent implementation of the competence approach in the experience of foreign countries]. In O. V. Ovcharuk (Ed.), *Kompetentnisnyi pidkhid u suchasnii osviti: svitovyi dosvid ta ukrainski perspektivy – Competence approach in modern education: world experience and Ukrainian perspectives*. Kyiv: K.I.S., 16-25. [in Ukrainian].
12. *Pro zatverdzhennia profesiinoho standartu «Vchytel zakladu zahalnoi serednoi osvity»* [On the approval of the professional standard «Teacher of a general secondary education institution»]. (2024). Approved by order of the Ministry of Education and Science of Ukraine from 29 August 2024, No.

1225. Retrieved from: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-profesiinoho-standartu-vchytel-zakladu-zahalnoi-serednoi-osvity> [in Ukrainian].

13. Savchenko, O. Ya. (2012). *Dydaktyka pochatkovoї osvity: pidruchnyk* [Didactics of primary education: textbook]. Kyiv: Hramota [in Ukrainian].

14. Sysoieva, S. O. (2006). *Osnovy pedahohichnoi tvorchosti: pidruchnyk* [Foundations of pedagogical creativity: textbook]. Kyiv: Milenium [in Ukrainian].

15. Osiesi, M. P., Ayanwale, M. A., Akomolafe, O. D., Olayiwola-Adedoja, T. O., Olatunbosun, S. O., & Ariyo, S. O. (2024). Transforming classrooms: How professional development and teacher attitudes drive primary school teaching effectiveness. *Social Sciences & Humanities Open*, 10, 1-11. Retrieved from: <https://doi.org/10.1016/j.ssaho.2024.101099> [in English].

Про автора

Юлія Баруліна,

кандидатка педагогічних наук, доцентка,
доцентка кафедри початкової освіти,
Криворізький державний педагогічний
університет
м. Кривий Ріг, Україна
ORCID iD: 0000-0002-4053-5216,
julja.barulina@gmail.com

About the Author

Yuliia Barulina,

Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor, Associate Professor of the
Department of Primary Education,
Kryvyi Rih State Pedagogical University,
Kryvyi Rih, Ukraine
ORCID iD: 0000-0002-4053-5216
julja.barulina@gmail.com

Статтю надіслано до редколегії 07.02.2026 р.

Статтю рекомендовано до друку 22.05.2026 р.

Статтю опубліковано 31.05.2026 р.